

PHILIP PULLMAN

L'ALLARGAVISTA
D'AMBRE

LA MATÈRIA OSCURA III

Estrella Polar

Philip Pullman

L'allargavista d'ambre

Traducció d'Albert Torrecasana

Estrella Polar

Estrella Polar

Títol original: *The Amber Spyglass*

© Philip Pullman, 2000

© de la traducció: Albert Torrecasana Flotats, 2001

© d'aquesta edició: Grup Editorial 62, s.l.u., 2017

Estrella Polar, Av. Diagonal, 662-664, 08034 Barcelona

www.estrellapolar.cat

Aquest llibre va ser publicat per primera vegada en català
el 2002 per Editorial Empúries.

Primera edició en aquest segell: octubre del 2017

ISBN: 978-84-9137-358-2

Dipòsit legal: B. 16.869-2017

Imprès a Catalunya

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 /

93 272 04 47). Tots els drets reservats.

SUMARI

1. La nena encantada	7
2. Balthamos i Baruch	17
3. Carronyaires	45
4. L'Ama i els ratpenats	54
5. La torre inexpugnable	63
6. Absolució preventiva	74
7. La Mary, sola	87
8. Vodka	102
9. Riu amunt	120
10. Rodes	131
11. Les libèl·lules	145
12. El trencament	160
13. Tialys i Salmàkia	172
14. Troba la resposta	185
15. La farga	200
16. La nau intencional	214
17. Oli i laca	237
18. Els afores dels morts	253
19. La Lyra i la seva mort	271
20. Escalada	289
21. Les harpies	296
22. Els murmuradors	314
23. Sense sortida	326
24. La senyora Coulter a Ginebra	343
25. Saint-Jean-les-Eaux	358
26. L'abisme	374

27. La plataforma	388
28. Mitjanit	395
29. La batalla de la plana	408
30. La Muntanya Ennuvolada	419
31. La fi de l'Autoritat	429
32. Matí	447
33. Massapà	463
34. Ara sí	479
35. Més enllà dels turons	486
36. La fletxa trencada	504
37. Les dunes	515
38. El jardí botànic	535

Anuncieu el seu poder, canteu la seva gràcia,
la seva túnica és la llum, el seu dosser, l'espai;
les seves carrosses d'ira formen nuvolots espessos,
i fosc és el seu camí sobre les ales de la tempestat.

ROBERT GRANT, *Hymns Ancient and Modern*

Oh estrelles,
¿no neix de vosaltres el desig del que estima
en contemplar el rostre de l'estimada?
La percepció íntima que ell té dels trets purs d'ella,
¿no prové de les pures constel·lacions?

RAINER MARIA RILKE, *Elegies de Duino*

Uns vapors fins s'escapen de tot el que fan els vius.
La nit és freda, delicada i plena d'àngels
que aixafen els vius. Les fàbriques estan il·luminades,
ningú no sent el carilló.
A la fi estem junts, però molt allunyats.

JOHN ASHBERY, «The Ecclesiast», *River and Mountains*

LA NENA ENCANTADA

MENTRE
 BÈSTIES SORGIDES DE
 LES PROFUNDITATS
 DE LES CAVERNES
 CONTEMPLAVEN
 LA DONZELLA
ADORMIDA...
 WILLIAM BLAKE

EN UNA VALL OMBREJADA pels rododendres, a tocar del llinar de la neu, on xarbotava un rierol blanquinós d'aigua desglaçada, i on els coloms i els passerells voletejaven entre uns pins immensos, hi havia una cova, mig oculta entre l'espadat que s'alçava damunt seu i les fulles rígides i gruixudes que s'hi amuntegaven a sota.

Els sons omplien els boscos: el rierol que serpentejava entre les pedres, el vent que s'esmunyia entre les fulles dels pins, els brunzits dels insectes, els crits dels petits mamífers dels arbres i el cant dels ocells. Fins i tot, de tant en tant, un cop de vent més fort que de costum feia que una branca de cedre o d'abet en fregués una altra i se sentís el lament d'un violoncel.

En aquell indret el sol lluïa amb força, sense deixar clapes; els rajos brillants d'un groc daurat s'obrien pas fins a tocar el terra entre les ombres en forma de barres i de bassals d'un verd marronós. De tota manera, la llum no parava mai quieta, no era mai constant, perquè, quan la boira flotava entre les copes dels arbres, cosa que passava sovint, convertia la llum del sol en una lluentor perlina i raspallava les pinyes amb una humitat que brillava quan la boira s'aixecava. A vegades, la humitat dels núvols es condensava i es transformava en gotes minúscules mig de boira i mig de pluja, les quals, en comptes de caure, descendien surant i emetien un tamborineig suau en topar contra els milions de fulles dels arbres.

Vora el rierol hi havia un camí estret que comunicava un poble —un grup reduït de cases de pastors situades al peu de la vall— amb un santuari mig ruïnós, que s'alçava prop de la glacera de dalt de tot, on uns estendards de seda descolorits onejaven als vents perpetus de les muntanyes més altes, i on els devots deixaven pastissos d'ordi i te sec com a ofrena. L'estrany efecte que produïa la llum, el gel i el vapor feia que uns arcs iris, també perpetus, embolcallessin el punt més elevat de la vall.

La cova es trobava una mica més amunt del caminet. Molts anys enrere havia estat la casa d'un religiós, que s'hi havia passat els dies meditant, dejunant i resant, i d'ençà d'aleshores aquell indret havia estat venerat en honor seu. Tenia gairebé deu metres de profunditat i el terra sec, i malgrat que era un cau idoni per a un ós o per a un llop, les úniques criatures que hi havien viscut durant una bona pila d'anys havien estat els ocells i els ratpenats.

Però la figura que ara s'ajupia a l'entrada de la cova, la criatura que mirava a dreta i a esquerra amb uns ulls negres i ho escoltava tot amb unes orelles punxegudes i atentes, no era ni cap ocell ni cap ratpenat. La llum del sol incidia de ple en la seva pell daurada i lluent, i les seves mans de mico capgiraven una pinya una vegada rere l'altra, mentre n'arrencava les escames amb els seus dits afilats i en treia els pinyons.

Darrere seu, més enllà del punt on arribava la claror, la senyora Coulter escalfava l'aigua d'un cassó en un fogó de nafta. El seu daimoni va emetre un murmuri d'avís i la dona va alçar els ulls.

Una nena del poble s'acostava pel caminet del bosc. Però la senyora Coulter ja la coneixia: era l'Ama, que li duia menjar des de feia uns quants dies. Quan la senyora Coulter havia arribat a aquella contrada, va fer que s'escampés el rumor que era una dona molt creient que es dedicava a la meditació i a la pregària, i que havia jurat no parlar amb cap home. Les visites de l'Ama eren les úniques que acceptava.

Però aquella vegada la nena no anava sola. L'acompanyava el seu pare, que, mentre l'Ama pujava cap a la cova, la va esperar una mica més avall.

Quan la nena va arribar a l'entrada, va fer una reverència amb el cap.

—M'envia el meu pare amb precés per la seva bona voluntat —va dir.

—Benvinguda, maca —va dir la senyora Coulter.

La nena va deixar un farcell de cotó descolorit als peus de la dona. Tot seguit, en va treure un petit ram de flors, prop d'una dotzena d'anemones lligades amb fil de cotó, i, feta un sac de nervis, va començar a enraonar de pressa i corrents. La senyora Coulter entenia una mica la llengua d'aquella gent de la muntanya, però mai no els revelaria fins a quin punt s'assabentava del que deien. De manera que li va somriure, li va fer un gest perquè callés i va assenyalar els daimonis perquè els mirés. El mico daurat havia allargat una de les seves mans petites i negres, i el daimoni en forma de papallona de l'Ama, després de voletejar una estona, se li va acostar i se li va posar en un d'aquells índexs tan callosos que tenia.

El mico es va atansar la papallona a l'orella molt a poc a poc i la senyora Coulter va sentir un rierol de comprensió minúscul que li desembocava al cap i li aclaria els mots de la nena. Els vilatans estaven contents que una creient com ella es refugiés a la cova, però circulaven rumors que l'acompanyava algú altre, algú perillós i poderós alhora.

Era allò el que espantava els habitants del poble. ¿Qui era? ¿La mestressa de la senyora Coulter? ¿La seva criada? ¿Era perillosa? ¿Per què era amb ella? ¿Es quedarien molt temps a la cova? L'Ama va transmetre les preguntes sumida en un mar de dubtes.

Mentre el coneixement del seu daimoni es filtrava al cap de la senyora Coulter, a la dona se li va acudir una novetat: podia dir la veritat. No tota, és clar, però sí una part. Quan se li va

ocórrer la idea, li va estar a punt de sortir una rialla, però la va reprimir i es va començar a explicar.

—És veritat —va dir—, m'acompanya algú. Però no cal que ningú s'espanti. És la meva filla. Es troba sota els efectes d'un encanteri que la va fer adormir. Hem vingut per amagar-nos del fetiller que la va embriuar. Mentrestant, provo de curar-la i miro d'allunyar-la dels perills que hi puguin haver. Vine a veure-la, si vols.

La veu dolça de la senyora Coulter havia mig tranquil·litzat l'Ama, però aquella història de l'encanteri i el fetiller havia agreujat la sensació de por que no havia deixat de sentir en cap moment. Tot i així, el mico daurat agafava el seu daimoni amb tanta delicadesa i ella estava tan encuriosida, que va seguir la senyora Coulter cap a l'interior de la cova.

El seu pare, que l'esperava al caminet, va fer un pas endavant, i el seu daimoni en forma de corb va alçar les ales un parell de vegades, però l'home no va avançar més.

La senyora Coulter va encendre una espelma perquè la llum s'esvaïa ràpidament i va conduir l'Ama fins al fons de la cova. Enmig de la foscor, els ulls de la nena espurnejaven amb intensitat, i no parava de fer lliscar els dits índexs per sobre els polzes per desorientar els mals esperits i esquivar el perill que poguessin dur.

—¿Ho veus? —va dir la senyora Coulter—. És inofensiva. No has de tenir por.

L'Ama va mirar la figura del sac de dormir. Era una nena més gran que ella, tres o quatre anys més gran, potser; tenia els cabells d'un color que l'Ama no havia vist mai, d'un daurat marronós, com el pèl dels lleons. Tenia els llavis enganxats i era evident que dormia profundament, perquè el seu daimoni jeia cargolat i inconscient al seu coll. El daimoni semblava una mangosta, però d'un daurat vermellós i més petit. El mico daurat allisava amb tendresa els pèls que hi havia entre les orelles del daimoni adormit, i mentre l'Ama el mirava, aquella espècie

de mangosta es va agitar inquieta i va deixar anar un miol enrogallat. El daimoni de l'Ama es va transformar en un ratolí i, esporuguit, es va arrapar al coll de la nena i va observar les criatures adormides entre els seus cabells.

—Ja li pots explicar al teu pare el que has vist —va continuar dient la senyora Coulter—. Digue-li que no hi ha cap mal esperit, que és la meva filla, que dorm per culpa d'un encanteri i que vetllo per ella. Però sisplau, Ama, digue-li que ha de ser un secret. Ningú més ha de saber que la Lyra és aquí. Si el fetiller descobrís on para, la buscaria i la destruiria, i no només a ella, sinó que després continuaria amb mi i acabaria amb tot el que ens envolta. Així que muts i a la gàbia. Explica-ho al teu pare i a ningú més.

La senyora Coulter es va agenollar al costat de la Lyra, li va apartar els cabells humits del rostre adormit, els hi va allisar cap enrere, es va ajupir i li va fer un petó a la galta. Aleshores va alçar els ulls, plens d'amor i de tristesa, i va fer un somriure a l'Ama, un somriure tan ple de compassió i de coratge que les llàgrimes de seguida van enterbolir la mirada de la nena.

La senyora Coulter va agafar la mà de l'Ama mentre tornaven a l'entrada de la cova, des d'on va veure que, més avall, el seu pare les observava neguitós. La dona va ajuntar les mans i li va fer una reverència amb el cap, i l'home, en veure que la seva filla, després d'haver saludat la senyora Coulter i la nena encantada, baixava el pendent a entrada de fosc, l'hi va tornar alleujat. Després d'una darrera reverència cap a la cova, pare i filla se'n van anar i es van fer fonedissos entre la penombra dels espessos rododendres.

La senyora Coulter es va girar i es va acostar a l'aigua, que gairebé ja bullia. Es va acotar i hi va abocar unes quantes fulles seques, dos pessics d'una bossa, un d'una altra, i hi va afegir tres gotes d'oli d'un groc pàl·lid. Va remenar el líquid amb força fins que es van acabar els cinc minuts que va calcular. Llavors va treure el cassó del foc i va esperar que el líquid es refredés.

Al seu voltant hi havia una part de l'equip del campament que havien alçat a la vora del llac blau, on Sir Charles Latrom havia mort: un sac de dormir, una motxilla amb roba de recanvi, articles de neteja... També hi havia una maleta de lona, amb el bastiment de fusta i folrada amb capoc, que contenia diversos instruments; i un estoig de cuir amb una pistola.

El líquid es va refredar força de pressa enmig de l'aire poc dens que passava, i tan bon punt va haver assolit la temperatura de la sang, el va abocar en una tassetta de metall amb molta cura i el va portar al fons de la cova. El daimoni en forma de mico va llançar la pinya i va acompanyar la dona.

La senyora Coulter va deixar la tassetta amb molt de compte damunt d'una roca baixa i es va agenollar al costat de la Lyra. El mico daurat es va acotar a l'altra banda de la nena, a punt per agafar en Pantalàimon si es despertava.

La Lyra tenia els cabells molls i se li bellugaven els ulls darrere les parpelles. S'estava començant a moure: la senyora Coulter havia percebut un pestanyeig quan li havia fet el petó i era conscient que la Lyra no trigaria gaire a despertar-se.

La dona li va passar una mà per sota el cap i amb l'altra li va apartar els cabells humits que li tapaven el front. Els llavis de la Lyra es van separar i en va brollar un gemec molt suau, i en Pantalàimon es va acostar una mica més al pit de la nena. Els ulls del mico daurat no abandonaven el daimoni de la Lyra en cap moment, i els seus ditets negres van engrapar la punta del sac de dormir.

La senyora Coulter li va clavar una mirada, i el mico va deixar anar el sac a l'acte i es va apartar una mica. La dona va aixecar la seva filla amb suavitat i aleshores, quan les espatlles ja no li tocaven a terra i el cap li penjava, la Lyra va agafar aire i va entreobrir els ulls, però li pesaven molt i només podia parpellejar.

—Roger... —va murmurar—. Roger... ¿On ets? No m'hi veig...

—Xxt —va fer la seva mare—. Tranquil·la, reina. Beu-te això.

La senyora Coulter va atansar la tassetta a la boca de la Lyra i la va decantar per humitejar-li els llavis. Quan la llengua de la nena va tastar el líquid, va fer la intenció de voler-lo llepar, de manera que la senyora Coulter l'hi va començar a péixer amb molta cura, deixant que s'empassés el que tenia a la boca abans de repetir l'acció.

Van trigar uns quants minuts a buidar la tassetta. Un cop buida, la senyora Coulter va tornar a deixar la seva filla a terra. Quan hi va repenjar el cap, en Pantalàimon se li va tornar a enroscar al coll. El pelatge daurat i rogenc del daimoni era tan humit com els cabells de la nena. Al cap de poc ja tornaven a dormir profundament.

El mico daurat va anar cap a la boca de la cova fent gala de la seva agilitat, es va asseure i va reprendre la vigilància del caminet. La senyora Coulter va enfonsar un drap en una palan-gana d'aigua freda i el va aplicar a la cara de la Lyra; tot seguit, va obrir el sac de dormir i li va mullar els braços, el coll i les espatlles, ja que la temperatura del cos de la nena era força alta. Llavors va agafar una pinta, li va desembullar els cabells, els hi va tirar enrere i els hi va separar amb una clenxa perfecta.

La dona va deixar el sac obert perquè la nena es refredés una mica i va desplegar el farcell que havia portat l'Ama: unes quantes barres planes i bastes de pa, un tros de te comprimit i una mena de pastís d'arròs enganxós embolicat amb una fulla gran. Havia arribat l'hora d'encendre una foguera. De nit el fred de les muntanyes era molt cru. Treballant d'una manera metòdica, la senyora Coulter va tallar una mica de fusta, va preparar la base del foc i va encendre un misto. Una altra cosa que havia de tenir en compte: s'estaven acabant, i no només els mistos, sinó també la nafta per al fogó. A partir d'aquell moment hauria de tenir el foc encès tant de dia com de nit.

El daimoni de la senyora Coulter estava descontent. No li

agradava el que la dona feia a la cova, però quan va provar de comunicar-li les preocupacions que tenia, ella se'l va treure de sobre. El mico va girar cua i, mostrant-li el menyspreu que sentia amb tots els músculs del cos, es va posar a arrencar les escames de la pinya que havia arreplegat i a llençar-les contra la foscor. Ella no li va fer cas i va continuar treballant amb constància i destresa per encendre el foc i escalfar l'aigua del te.

Tot i així, l'escepticisme del daimoni la va afectar, i després d'haver engrunat el te i d'haver-lo abocat a l'aigua, es va preguntar què caram es pensava que estava fent, si s'havia begut l'enteniment i, sobretot, què passaria quan l'Església se n'assabentés. El mico daurat tenia raó. No només estava amagant la Lyra, sinó que s'estava enganyant a ella mateixa.

El nen va sortir de la foscor, esperançat i atemorit.

—Lyra... Lyra... Lyra... —murmurava una vegada rere l'altra.

Darrere seu hi havia altres figures, fins i tot més indefinides i silencioses que ell. Semblava que formessin part d'un mateix grup, d'una mateixa espècie, però ni se'ls veien les cares ni enraonaven. La veu del nen no era sinó un murmuri i el seu rostre vague i borrós semblava un record mig oblidat.

—Lyra... Lyra...

¿On eren?

En una plana immensa, sota un cel de plom on no brillava cap llum i on una boira enfosquia tots els horitzons. Només trepitjaven la terra, una terra aplanada per milions de peus, encara que els peus pesessin menys que les plomes. Potser era el temps que l'havia aplanada, però en aquell indret el temps s'havia aturat. Les coses devien ser d'aquella manera, allà. Allò era la fi de tots els llocs i el darrer de tots els mons.

—Lyra...

¿On eren?

Estaven empresonats. Algú havia comès un delictes, però ningú no sabia quin, ni qui l'havia comès, ni quina autoritat s'havia encarregat del judici.

¿Com és que el nen no parava de cridar el nom de la Lyra?

No havia perdut l'esperança.

¿Qui eren?

Fantasmes.

La Lyra no els podia tocar per molt que s'hi esforçés. Agitava les mans desorientada i els travessava, mentre el nen li suplicava que fes alguna cosa.

—Roger —va dir ella amb una veu que no va passar d'un murmur—. ¿On ets, Roger? ¿Què és aquest lloc?

—És el món dels morts, Lyra —va contestar—. No sé què fer. No sé si em quedaré aquí per sempre. Potser he fet alguna cosa mal feta. He mirat de ser bo, però l'odio, tinc por, l'odio...

I la Lyra va dir:

—Jo...